6.	**Asosiy adabiyotlar** 1. Romer D. Advanced Macroeconomics. 5th ed. — McGraw-Hill, 2018. - 800 p. — ISBN 1260185214. 2. L.F. Amirov. Makroiqtisodiyot-2. Darslik. - T.: “Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi”, 2021 - 228 bet. 3. G`. E. Zahidov, M.T. Asqarova, Z.A.Djumayev, L.F.Amirov, H.A.Hakimov. Makroiqtisodiyot. Darslik. – T.:, 2019, - 290 b. **Qo‘shimcha adabiyotlar** 1. N. Gregory Mankiw. Macroeconomics. 9 th edition. Harvard University. NY.: Worth Publishers, 2016. 2. Asqarova, H.A. Hakimov, A.R. Yaxshimuratova. Makroiqtisodiy siyosat. O‘quv-uslubiy majmua. –T.: TDIU, 2018. 3. X.S.Xadjayev, SH.SH. Fayziyev, M.E.Jabbarov. Makroiqtisodiyot. O`quv- uslubiy qo`llanma. – T.:, TMI, 2016, - 96 b. **Axborot manbalari** 1. www.press-service.uz -O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining matbuot xizmati 2. www.gov.uz – O‘zbekiston Respublikasi xukumat portali 3.www.lex.uz – O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi 5. www.stat.uz – O‘zbekiston Respublikasi davlat statistika qo‘mitasi rasmiy sayti. 6. www.cbu.uz – O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy sayti. 7. www.mineconomy.uz - O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot vazirligi rasmiy sayti 8. www.mf.uz - O‘zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi rasmiy sayti 9. www.norma.uz -O‘zbekiston Respublikasi qonunchiligi sayti
7.	O’quv dasturi Oliy ta’lim yo’nalishlari va mutaxassislari bo’yicha O’quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi Kengashining 2023-yil 29-avgustdagi 4-sonli bayonnomasi bilan ma’qullangan.
8.	**Fan/modul uchun mas’ul:** **A.E.Absamatov** – TISU, “Iqtisodiyot” kafedrasi dotsenti, iqtisod fanlari nomzodi;
9.	**Taqrizchilar:** **Xatamov O.Q** – Termiz davlat universiteti Kompyuter va dasturiy injenering kafedrasi mudiri, i.f.d., prof. **Abdulxaeva G.M** – Termiz davlat universiteti Turizm va mehmonxona xo’jaligi kafedrasi mudiri, i.f.f.d., dotsent.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

TERMIZ IQTISODIYOT VA SERVIS UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”
Termiz iqtisodiyot va servis universiteti
rektori _______ A. Sattorov
2024-yil “30” avgust

Ro‘yxatga olindi: № MD 70410102-1.04
2024 yil “30” avgust

MAKROIQTISODIYOT-2
O’QUV DASTURI

Bilim sohasi:	400000	– Biznes, boshqaruv va huquq
Ta’lim sohasi:	410000	– Biznes va boshqaruv
Magistratura mutaxasisligi:	70410102	– Iqtisodiyot

Termiz – 2024

Fan/modul kodi MACIQ-21205		O'quv yili 2024-2025	Semestr 2	ECTS-kreditlar 5	
Fan/modul turi *Majburiy*		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fanning nomi		Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	MAKROIQTISODIYOT-2		60	90	150

2\.

I.FANNING MAZMUNI

"Makroiqtisodiyot -2" fanining asosiy maqsadi - talabalarga makroiqtisodiy jarayonlarni tahlil qilishdagi bilimlarini modellardan foydalangan holda kengaytirish, makroiqtisodiy modellashtirish, iqtisodiy o'sishni ta'minlash, pul-kredit va soliq-byudjet siyosatlarini muvofiqlashtirish asosida barqaror rivojlanishga erishish bo'yicha yo'nalish profiliga mos bilim va malaka shakllantirishdir.

Fanning vazifasi talabalarda zamonaviy makroiqtisodiy nazariyalarni tushunishga va ushbu bilimlardan dolzarb makroiqtisodiy muammolarni bartaraf etishda foydalanish, makroiqtisodiy modellashning iqtisodiy tahlil va prognozlashdagi rolini ochib berish, makroiqtisodiy tadqiqotlarning tegishli yo'nalishlarini o'rganish va makroiqtisodiy vaziyatni ilmiy nuqtai nazardan tahlil qilishda amaliy ko'nikmalarni shakllantirishdan iborat.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-Mavzu. Makroiqtisodiyot-2 faniga kirish

Makroiqtisodiy tahlil elimentlari. Pozitiv makroiqtisodiyot va Normativ makroiqtisodiyot Makroiqtisodiyot yalpi ishlab chiqarishining barqaror o'sishini, resurslarning to'liq bandliligini, inflatsiyaning past sur'atlarini va to'lov balansining muvozanatini ta'minlash nuqtai-nazaridan mamlakat iqtisodiyotini bir butun holda tadqiq qiladi. Iqtisodiy nazariyaning asosiy masalalari va tarkibi. Makroiqtisodiyotning tadqiqot usullari. F. Kenening pul oqimlarining doiraviy aylanish modeli. "Resurslar-tovarlar va xizmatlar" hamda "daromadlar – xarajatlar"ning doiraviy oqimi modeli. Sof bozor iqtisodiyoti sharoiti "resurslar-mahsulotlar" va "daromadlar-xarajatlar"ning doiraviy aylanishi modeli.

2-mavzu. Milliy iqtisodiyotning o'lchamlari va tarkibi.

Yalpi ichki mahsulot (YalM), Sof ichki mahsulot (SIM), Yalpi milliy daromad (YaMD), Sof milliy daroimad (SMD), shaxsiy daromad (ShD), Shaxsiy tasarrufidagi daromad (ShTD), Iste'mol (C), Jamg'arish (S) ko'rsatkichlarining hajmi va o'sish sur'atlari; aholining moddiy ne'matlar va xizmatlar iste'moli hajmi, ularning jamg'armalari, ish haqining quyi miqdori va boshqalar. Yalpi ichki mahsulot tushunchasi va uni

3\.

V. Fan o`qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Talaba bilishi kerak:

• biznes jarayoninning tahlili nazariy va uslubiy asoslarini; biznesni tadqiq etish modellarini; biznes jarayonining empirik tahliliusulari; xalqaro va ichki bozorni segmentatlash, baholarni shakllanishi va iste'molchilarga servis xizmat ko'rsatish strategiyalarini; biznes jarayonini prognozlash; Tovar va xizmatlar sotilishini kengaytirish imkoniyatlari va uni raqobatga bardosh bera olish usul va yo'llari haqida ***tasavvur va bilimga ega bo'lishi;***

• biznesni tadqiq etishning zamonaviy konsepsiyasi asosida boshqaruv strategiyalarini ishlab chiqish; biznes jarayonlarini baholash va tahlil qilish usullarini qo'llay olish; ishbilarmonlik xavfini hisobga olgan holda biznesning faoliyat yuritish chegarasini aniqlash; yangi zamonaviy bizness strategiyalarini tanlashda analitik usullarni ishlatish; bozor va raqobat muhitini tadqiq etish, biznesni prognozlash usullaridan foydalanish ***ko'nikmalariga ega bo'lish;***

•biznes muammolarini tahlil qilishda tizimli yondashuv, istemolchilar, ishlab chiqaruvchilar, resurs egalari, yetkazib beruvchilar hamda davlatning xulq-atvorini o'rganishda iqtisodiy tahlil usullarini qo'llash, qarorlar qabul qilish usullari, marketing faoliyatini prognozlash va tahlili oshirish usularini qo'llay olish; moliyaviy tahlil usullarini qo'llay olish, inson kapitalini o'rganish bo'yicha zamonaviy usullarni ishlatish, biznesda odob-axloq me'yorlariga rioya qilishusullarini qo'llash; ishbilarmonlik xavfini hisobga olish; raqobat muhitini tahlil qilish, biznesni prognozlash usullarini tanlash; investitsion tahlilni amalga oshirish hamda natijalardan foydalanish ***malakalariga ega bo'lish.***

4\.

VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- ma'ruzalar;
- real vaziyatga asoslanadigan amaldagi ishlarni baholash;
- esse, tezis va maqolalar yozish;
- vaziyatli topshiriqlarni (keys-stady) yechish;
- jarayonli-yo'naltirgan ta'lim;
- muhokamalarda qatnashish;
- kichkina guruhlarda ishlash;
- loyiha ishi bajarish;
- mustaqil ishlarni baholash;
- taqdimottayorlash;
- turli darajagidagi testlarni o'tkazish;

so'rov o'tkazish.

5\.

VII. Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha test yoki yozma ishni muvaffaqiyatli topshirish.

13. Ratsional kutish nazariyasi
14. Investitsiya funksiyasi va omillari
15. O‘zbekison Respublikasi investitsiya siyosati
16. Yalpi talab- yalpi taklif modeli
17. Yalpi talab va yalpi taklifni rag‘batlantirish yo‘llari
18. AD-AS modelida muvozanatning ta’minlanishi mexanizmi.
19. Keynsning makroiqtisodiy muvozanat modeli
20. Pul tushunchasi va funksiyalari. Fisher va Kembrij tenglamalari.
21. Pul bozorida muvozanat
22. Soliqlarning makroiqtisodiy mohiyati va roli
23. O‘zbekiston Respublikasida soliq siyosatini takomillashtirish yo‘llari
24. Davlat budjeti tarkibi va uni takomillashtirish yo‘llari
25. Budjet -soliq siyosati.
26. O‘zbekiston Respublikasi budjet-soliq siyosati
27. Budjet taqchilligi
28. Pul-kredit siyosati
29. O‘zbekiston Respublikasi pul-kredit siyosati
30. Pul-kredit siyosati va ulardan foydalanish amaliyoti tahlili
31. Pul-kredit va budjet-soliq siyosatini muvofiqlashtirish muammolari
32. IS-LM modelida budjet- soliq va pul-kredit siyosati
33. Xiks-Xansen modeli. Ekzogen va endogen o‘zgaruvchilar
34. Iqtisodiy o‘sish omillari va tiplari
35. Iqtisodiy o`sish modellarining mohiyati
36. Iqtisodiy o‘sishning neokeynscha modellari
37. Iqtisodiy o‘sishning neoklassik modellari
38. Zamonaviy iqtisodiy o‘sish modellari
39. Xalqaro savdo nazariyalari
40. Mutlaq va nisbiy ustunlik nazariyalarining o`ziga xos xususiyatlari
41. Jahon bozorida talab, taklif va taqsimot
42. Xeksher-Olin nazariyasi. Ishlab chiqarishning ortiqcha va taqchil omillari.
43. Import kvotalari. Kvotalashning iste’molchilar, ishlab chiqaruvchilar va davlat manfaatlariga ta’siri.
44. Tashqi savdo siyosati
45. Tashqi savdo tarkibini takomillashtirish va diversifikatsiyalash
46. O‘zbekiston Respublikasining tashqi savdo siyosati
47. O'zbekiston Respublikasining tashqi iqtisodiy aloqalari va MDH davlatlari bilan iqtisodiy hamkorligi.
48. To‘lov balansi
49. O‘zbekiston Respublikasi to‘lov balansi
50. Valuta kursi
51. O‘zbekiston Respublikasi valuta siyosati
52. Kichik ochiq iqtisodiyot modeli
53. Ochiq iqtisodiyotda budjet-soliq siyosati
54. Ochiq iqtisodiyotda pul-kredit siyosati

hisoblashning asosiy shartlari. Yalpi ichki mahsulotni hisoblash usullari YaIMni ishlab chiqarish usulida aniqlash

3-mavzu. Unumdorlik, ishlab chiqarish va bandlik Ishsizlik tushunchasi va ishsizlik darajasining o‘lchanishi. Ishsizlikning iqtisodiy oqibatlari. A. Ouken qonuni. Potensial YaIM. O‘zbekiston Respublikasida ishsizlikni kamaytirish va aholining ish bilan bandligini ta’minlash siyosatining xususiyatlari. O‘zbekiston Respublikasida aholining ishsizlik darajasi. O‘zbekiston Respublikasida ish bilan band aholi soni dinamikasi

4-mavzu. Iste’mol, jamg’arma va investitsiya

Iste’mol va jamg‘arish, ularning grafiklari va funksiyalari. Daromad, iste’mol va jamg‘arish ko‘rsatkichlari. Iste’mol grafigi. Jamg‘arish grafigi. Iste’mol va jamg‘arishga o‘rtacha hamda chegaralangan moyillik. Investitsiyalarning mohiyati, grafigi va funksiyasi. Avtonom investitsiyalar grafigi . Investitsiyalar dinamikasini belgilovchi foiz stavkasidan boshqa omillar. Akselerator modeli.

5-mavzu. Ochiq iqtisodiyotda investitsiya va jamg’arma

To‘lov balansi tushunchasi va uning tuzilishi. Mamlakat to‘lov balansining taxminiy ko‘rinishi. Joriy operatsiyalar hisobi balansi. Kapital harakati hisobi balansi. To‘lov balansining tarkibiy qismlari o‘rtasidagi bog‘liqliklar. To‘lov balansini makroiqtisodiy tartibga solish vositalari va usullari. To‘lov balansi taqchilligi

6-mavzu. Uzoq muddatli davrda iqtisodiy o’sish

R.Solouning neoklassik modeli asoslari. R.Solou modelida kapitalning chiqib ketishi aholi soni o‘sishing barqaror muvozanat va iqtisodiy o‘sishga ta’siri. Jamg‘arish normasiningning iqtisodiy muvozanatga ta’siri. Texnologik taraqqiyotning iqtisodiy o‘sishga ta’siri. Felpsning «oltin qoidasi». Iqtisodiy o‘sishning J.Mid va A. Lyuis modellari.

7-mavzu. Aktivlar bozori, pul va baho

Pul tushunchasi va uning funksiyalari. Pul agregatlari. Pulga talabning klassik nazariyasi. Pulga talabning keynscha nazariyasi. O‘zbekistonda pul agregatlari va pul massasi tarkibi. Pul massasi va uning tarkibi. Rezerv pullar va uning tarkibi. Pul taklifi. Bank multiplikatori. Pul taklifining kengaytirilgan modeli, pul multiplikatori. Pul bozorida muvozanat.

8-mavzu. Iqtisodiy davrlar

Iqtisodiy davrlar va iqtisodiy tebranishlarning sabablari. Ishlab chiqarish, bandlilik va inflatsiya. Iqtisodiyotning davriy rivojlanishi. Pasayish (retsessiya) bosqichi. Ko‘tarilish bosqichi

9-mavzu. IS-LM va AD-AS modeli: makroiqtisodiy tahlil uchun umumiy yondashuvlar

Yalpi talab-yalpi taklif modeliga umumiy tavsif. Yalpi talab tushunchasi va grafigi. Yalpi talab egri chizig'i. . Yalpi talabning baho va bahodan boshqa omillari. Foiz stavkasi samarasi. Boylik samarasi yoki real kassa qoldiqlari samarasi. Yalpi taklif grafigi va omillari. AD-AS modelida makroiqtisodiy muvozanat. . IS - LM modelining mohiyati va AD-AS modeli bilan bog'liqligi. IS-egri chizig'i va uning tenglamasi.

10-mavzu. Keynschilik: makroiqtisodiyotda ish haqi va baholarning o'zgarmas darajasi
«Keyns xochi». Ishlab chiqarish hajmining muvozanat darajasiga erishish mexanizmi. Keyns xochi (Keynsning makroiqtisodiy muvozanat modeli). Avtonom xarajatlar multiplikatori. Multiplikator samarasi. Retsession va inflatsion uzilish. Ishlab chiqarishning haqiqiy va potensial hajmi o'rtasidagi inflatsion uzilish.

11-mavzu Ishsizlik va inflyatsiya
Inflatsiyaning mohiyati va hisoblanish usullari. Inflatsiya. . Inflatsiyaning turlari. Talab va taklif inflatsiyasi. Kutilmagan inflatsiya. Kutilayotgan inflatsiya. Inflatsiya va ishsizlik o'rtasidagi bog'liklik. Fillips egri chizig'i. Antiinflatsiya siyosati va O'zbekiston Respublikasida uni amalga oshirish xususiyatlari.

12-mavzu Ochiq iqtisodiyotda valyuta kursi, iqtisodiy tebranishlar va makroiqtisodiy siyosat
Valuta va jahon valuta tizimi tushunchasi. jahon valuta tizimi. Valuta konvertirlashuvi. Erkin konvertirlanadigan valuta. Qisman konvertirlanadigan valuta. Konvertirlanmaydigan valuta. . Valuta bozorini davlat tomonidan tartibga solish usullari. Savdo siyosati.. Valuta kursi va uni belgilovchi omillar. Xarid qobilyati pariteti. Makroiqtisodiy siyosatning nominal va real valuta kurslariga ta'siri. Real almashinuv kursidagi muvozanat

13-mavzu Monetar siyosat va Markaziy Bank
Banklar va ularning bozor iqtisodiyotidagi vazifalari. Pul-kredit siyosatining maqsadlari, vositalari va ko'rinishlari. Depozitlarni majburiy zaxiralash normasi. O'zbekiston Respublikasi Markaziy Bankining majburiy zaxiralash normasi. Ochiq bozordagi operatsiyalar va hisob stavkasi

14-mavzu Davlat xarajatlari va uni moliyalashtirish
Davlat budjetining mohiyati va funksiyalari. Davlat budjeti xarajatlari. . Soliqlarning turlari va funksiyalari. O'zbekiston Respublikasida soliqlar tizimi tarkibi. Davlat budjetining soliqlarga ko'ra tarkibi. Soliq yuki. O'zbekiston Respublikasida soliq islohotlarining o'ziga xos xususiyatlari. . Budjet-soliq siyosatining mohiyati va usullari. Davlat xarajatlari, soliq va balanslashgan budjet multiplikatorlari

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar
(fan bo'yicha laboratoriya ishlari va kurs ishlari mo'ljallanmagan)

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:
1. Makroiqtisodiyot-2 faniga kirish
2. Milliy iqtisodiyotning o'lchamlari va tarkibi.
3. Unumdorlik, ishlab chiqarish va bandlik
4. Iste'mol, jamg'arma va investitsiya
5. Ochiq iqtisodiyotda investitsiya va jamg'arma
6. Uzoq muddatli davrda iqtisodiy o'sish
7. Aktivlar bozori, pul va baho
8. Iqtisodiy davrlar
9. IS-LM va AD-AS modeli: makroiqtisodiy tahlil uchun umumiy yondashuvlar
10. Keynschilik: makroiqtisodiyotda ish haqi va baholarning o'zgarmas darajasi
11. Ishsizlik va inflyatsiya
12. Ochiq iqtisodiyotda valyuta kursi, iqtisodiy tebranishlar va makroiqtisodiy siyosat
13. Monetar siyosat va Markaziy Bank
14. Davlat xarajatlari va uni moliyalashtirish

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurulmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:
1. Asosiy makroiqtisodiy modellarning qiyosiy tahlili
2. MHTda yalpi ichki mahsulot ko'rsatkichini hisoblash shartlari va usullari
3. Mustaqillik yillarida O'zbekiston Respublikasi rivojlanishining makroiqtisodiy ko'rsatkichlari tahlili
4. Asosiy makroiqtisodiy ko`rsatkichlar va ularni hisoblash
5. O'zbekiston Respublikasining YaIM tarkibidagi o'zgarishlar tahlil
6. O'zbekiston Respublikasida mehnat bozorining shakllanishi va ishsizlikning o'ziga xos xususiyatlari
7. Xususiy tadbirkorlikning aholini ish bilan ta'minlashdagi o`rni
8. Ishsizlikning iqtisodiy oqibatlari. Ouken qonuni.
9. Inflatsiyaning mohiyati va kelib chiqish sabablari
10. Inflatsiyaga qarshi siyosat
11. Filips egri chizig'i. Modelning zamonaviy talqini
12. Iste'mol va jamg'arish funksiyalari